

Lazlık Nedir Bilmeyen

Meclis kürsüsüne çıkıp o kürsüyü beş dakika işgal eden İstanbul milletvekili Bekaroğlu'nadır sözüm. Bilir bilmez konuşuyor, Lazca da Hemşince de okullarda öğretilsin, diyor. Lazlık bir kültürdür, bunu bilmiyor ve Lat/Laz dili Sümercedir.

Lazlık, Romanın sömürgeciliğine karşı Millet olma bilincinin ilk ortaya çıktığı Ariheva Kibele Opa kültürüdür. Yaylada komün yaşamak, paylaşımcı olmak, Kuman olmaktır, Şaman olmaktır, tulum çalarak beş sekizlik (Türk aksağı) ritimde horon oynamaktır.

Lazca Lat-ince'nin anasıdır. Gitsin İtalya'ya Etrüsk müzelerinde görsün kendini.

Gitsin Fransa'ya, Akdeniz sahiline varsın, çıksın Oğzitan (Oğuziler) dağlarına, görsün dedelerini. Oğzitanların hangi dili konuştuklarını merak etsin. 500 bin Oğzi atalı bu insanların konuştuğu dilin neden Fransız dil araştırmacılarına yasak olduğunu merak etsin. Fransa hükümetine ultimatoluk çeksin, ya da burada Halk Kültürü araştırması yapmak için izin istesin bakalım. Hani o çok demokratik Fransa buna izin verecek mi? Fransızcanın Pers (Paris) bağlantılarını araştırmak bile yasaktır orda.

Alp Dağlarına çıkacaksın, orada Şamani (Kumani) törelerine devam eden Alato Atige yerel halkını göreceksin. Daha yeni Hıristiyan oldular, ayağı çıplak Heidi (Hay-İti /Ay Tanrılı) köle kız kardeşini orda bulursun. Cenevizli Yahudi korsanlar sahillerimizden kaçırıp Roma'ya köle satmışlardı da Spartaküs isyanında (MÖ.88) Alp dağlarına kaçabilenler bunların dedeleriydi hani. Bekaroğlu'nun ninesi de bugün "Uşakları sahile pirakmayun, Ciniuzle kacurule" diyor hala, değil mi?

Gitsin İran'ın Beluzi bölgesine ya da Pakistan'ın güneyine, tulum çalıyor, "Oy Neni Koçari" diye haykırıyorlar. Kelimelerin çoğu Lazcadır.

Beluzi adını açarsak, Opaluci, Lazopo Artemis'in annesi Rizeli Semiramis'in de antik adı çıkar. "Opa" ekini al sona ekle, LAZOPO görülür. Laz-opo kimdir?

Dağlarının adına bak, Kaçkar diyorsun. Başka nerde Kaçkar Dağları ve Haydar yaylaları var, bir ara bakalım. Hepsinde tulum çalıyorlar.

Gidersin Pakistan'ın Urdu şehrine, orda da Kaçkar dağı var ve tulum çalıyor, adına da "tuluğ" diyor. Urduca, Pakistan'ın resmi dilidir ve Urdu şivesinde kaç kelime Lazca var, kaç kelimesi Türkçe, bakın bakalım. O bölgenin adı "Turan" bölgesidir, Avrupa dillerinin de kaynağı olarak gösterilir ve burada bulunan 53 lehçenin diğer dünya dilleriyle akrabalığının araştırılması BM tarafından yasaklanmıştır. Buyur bu yasağı kaldır, git orda Lazca araştırma yap.

Lazların eski adı EYZİ (Oğuzi), beylerinin ay yıldızlı parasının üzerinde EYZİ BEYSİ yazar. Mete Oğuz ile MOHTİ OĞUZ aynı kişi çıkıyorsa, o kimdir? 22 Oğuz boyunu birleştiren ve Sezar ile 48 yıl savaşan VI.Büyük Bedri, Mitri Date. Lazca MİTRİ nedir?

El yazması ilaç reçeteleri Rize Kale Mahallesiindeki SİNORA (Lazcadır) kalesinden Roma'ya ganimet götürüldü (MÖ.64), ilk tıp kütüphanesi onlarla kuruldu, onun için bugün ilaç reçetelerinde Lazca kelimeler görüyorsunuz. Latince Lazca'nın bilim dili haline gelmiştir.

Lazlık, bilim yapmaktır, bilim yapmayı insanlığa hizmet saymaktır, ibadet etmekle eş tutmaktır ve en önemlisi çocuklarını düşmana vermemektir, Hilal uğruna kadın erkek savaşmaktır, sömürülmeden yaşamaktır.

Bay Bekaroğlu, yerel adların kullanılmasını öneriyorsun, anlamlarını biliyor musun?

En eski Türkçe yerel ağızla söylenişleridir onlar. Bugün zaten çok kötü olan Türkçe eğitimini bir daha katledeceksin. Ama Sosyoloji okutan fakülteye Halk Kültürü dersi koyarsın, orda bu bilgiler dosyalanır korunur, bu olur. Tarih bilgisiyle birlikte olur bu, yoksa uçar gider. Bak şimdi, benim mahallem eski adı HALDOZ, bunu hala kullanıyoruz, yeni adı Portakallık.

Aç bunu şimdi. Portakal üretilip satılan mahalle burası, düzlükte, HAL-DÜZÜ, eski kaba yerel ağızla oldu Haldoz. Az ileride Lahanaluk mahallesi, diyor sana burası Hal-düzlüğüdür.

Askoroz; Mete Oğuz'un "asker su"yu. Su, denizdir. Askoroz, Antik Bahriyeli körfezi, Hopa'daki Makriyali ile aynı anlamdadır. Lazca söyle şimdi, bu necedir?

Biraz da Lazika adlarına gireceksin, Ladike, Laodike gibi. Son ek KA bize "cık" takısı verir, Rusçada bile böyledir.

Sonra, Sümerlerin Güneş Tanrısı MA, senin 1.şahsın. Eyi Ana, Didi Nana, Oma, Huma, Opa, Ebe, Ber-epe, gibi bundan türemiş sayısız kelimen var. Sümer köyün orda duruyor, Abu orda, Abala orda, Kibele burada. Kibele'nin diğer adlarından biri de LAZ, Sümer Tanrıları listesinde var. Diğer telaffuzları, Lat, Opa (Hopa), Hepat, Heva, Ariheva (Arhave), vd.

Yerel adların tarihte nerden geldiğini bilmediğini anlıyorum. Örneğin Atina (Pazar), Kalei Bala'nın kadın komutanı Partuna Opa (Fırtına Abala), Tina, Atina, Cici Hatuka, madalyonundaki inamış adıyla Mitra (Petra) anamızın adıdır. Zeyna'dır o. Milattan önce 1.yüzyılda, Romalılara karşı savaşırken başkomutan kral Mohti Oğuz'un kadın ordularının başındaydı. Hiç evlenmedi, intihar eden kral Mohti Oğuz'un yasını tuttu. Tina'nın atlarıyla denize girdiği yerdir Kız Kalesi. Biliyor muydun?

Hemşin (Oma-Tina) diyorsun, bilmiyorsun, Fırtına ablamızın diğer adıdır. Pan-dagli ablamızın sıfatıdır Fındıklı ve bir diğer adı Hemşin ile aynı, Uma-Tina'dır. Fındıklı'ya Vice diyorsun, açılımı biraz daha derindir, onu sonra anlatırım.

Lazca kuru bir dil değildir, kurumamıştır, diğer dillerin anası olmuş onları yeşertmiştir. Lazlık bir kültürdür, antik güneş kültürü içindedir, turunç gibi, ailenin hem anası hem babasıdır.

Bugün Lazca konuşan Karadeniz insanımız bu dili buraya geldikten sonra öğrenmiştir. Nice kavimler geldi geçti o hep orda var oldu, gelip geçenler onu öğrenip kullandı, kelime verdi kelime aldı ondan. Buradaki herkes daha doğudan bir yerlerden gelmiştir. Öyle hepsi birden şuradan geldi diyemezsiniz, buraya gelen bunu konuşur, Hemşin'e gelen de böyle kaba Kıfçak Türkçesi konuşur. Hemşince diye bir dil yoktur, şehrin adıyla hiç dil olur mu?

Benim Rize sahilinde konuştuğum yerel şivenin kaba hali yukarı köylerde konuşulur, buna ayrı bir dil denilemez. Maksadı insanları ayırıştırmak olanlar bilir bilmez konuşuyor işte. Belli ki Kızılderi atasözündeki gibi, biraz önce bu dereden bir İngiliz geçti, balıklar bile kavga ediyor.

Hepsini geç, Laz olmak sömürgeciliğe direnmektir, İngiliz işgali altında İstanbul'da Teşkilatı Mahsusa'nın Laz İsmail'i olmaktır, Kuvayı Milliye'nin Arhaveli İsmail'i olmaktır, Türk esirleri denizaltıyla Malta'dan kaçırılan Süleyman Kaptan olmaktır, Çanakkale'de Süleyman Asaf olmaktır, 57.Alay'da Mehmet Arif olmaktır, Alemdar gemisinde dümenci olmaktır, 11.Tümende İpsiz Recep olmaktır, Anti Amerikancılıkta Cimilli Deniz Gezmiş, NATO karşıtı olmakta Ardeşenli Cihan Alptekin olmaktır.

O kadar kolay değildir Laz olmak. Yediğin hamsinin, yediğin lazutun (mısırın) hakkını vereceksin. Deniz Gezmiş'in oy verdiği Kemalist bir partiye girip oraya "yeniden" şekil vermeyeceksin. Deniz Gezmiş "Bağımsız Türkiye" için Amerikan askerlerini denize atarken Kanlı Pazarlar düzenlemeyeceksin. Etnik Kürtçülüğün Kürtleri nereye sürüklediğini gördüğün halde etnik Lazcılık ediyorsun, Lazları böyle bir maceraya sürüklemek senin neyine?

Evet, Sayın Bekaroğlu. Senin Diyanet'te daire başkanırken çıkardığın genelgelerle neler yaptığını da biliyorum. Sayende İslami camilerden postmodern camilere geçtik, cami proje onayını belediyelere verdin, yani devletten aldın yerel yönetime verdin, sonuçlarını ucube camiler olarak gördük. Diyanet'in yetkilerini elinden aldın, yerele verdin. Şimdi "Bastığımız kitapta Kâbe üzerinde salyangoz var" diye şikayet ettim, "Yeni baskısında bu

eleştirilerinizi dikkate alacağız” cevabı aldım, kitabı toplatmıyorlar, kötü kitabın yıkıcı etkisine seyirci kalıyorlar, sayendedir.

Ve bugün “Böyle Diyanet olmaz, bunu kapatalım, her tarikat kendi camisini kendi imamını kendisi finanse etsin” dedirtme noktasına getirdiniz ve yeni anayasanın bir maddesine bunu hazırladınız. Birbirinin camisinde namaz kılmayanlardan İslam birliği de çıkmaz millet birliği de. Halkın birliğini dinsel yolla parçalamanın genelgelerini çıkardınız ve şimdi etnik parçalama göreviniz başladı, öyle mi? CHP eliyle hem de.

Böyle böl parçala yut oyunlarına Y-CHP’yi alet edersiniz ama Lazları alet edemezsiniz. Çünkü biz Rizeliler ve Artvinliler, sömürgeciliğe ve gericiliğe karşı Türk çocuklarının en has Didi Nana’sıyız, en yürekli Atena’sıyız, en korkusuz Fırtına Aba’sıyız.

Hayde ordan in aşağı, milletin kürsüsüne çıkıp bir daha öyle şeyler konuşma!

29.2.2016

Mahiye Morgül

HALUK TARCAN’DAN KATKI...

“SEVİMLİ LÂZLARIMIZ ya da EYZİ’LERİMİZ!”

Sevgili Mâhiye Morgül...

“Bekâroğlu’na cevap, LÂZ’LIK Nedir” başlıklı yazınızdaki bir tek kelime ve onu izleyen bir kaç kelime ile

- Lâzların Köken Kültürü’nün tarih yüzüne çıkmasını sağlamış ve aynı zamanda
- Ön-Türk Kültürü’nün Lâzların dip kültürde de yer almış olduğunu ortaya çıkarmış bulunuyorsunuz... Sonsuz tebrikler!..
- Bu kültürün aynen Fransa’nın Dordonya bölgesinde varlığı, bu bulgunuzu daha da değerlendirmiş bulunmaktadır.

Konuyu tüm yönleriyle algılayabilmek için zamanın derinliklerine inmemiz gerekmektedir; hareket noktasının Kâzım Mirşan olduğunu hatırımızdan çıkarmamış olduğumuzu ilâve etmem gerekmektedir.

Ön-Türk söylence biliminde kişiler Tanrı BİLİ’NDE, Tanrı katında,

- Renksiz, kokusuz, şekilsiz ve hareketsiz ,UYU-USUQ yani, YÜCE UYKU, TANRISAL UYKU hâlinde bulunmaktadırlar

Tanrı buyruğu ile yeryüzüne, alev topu hâlinde dönerek inerler ve ayaklarını basarlar, bu andan itibaren yeryüzü kişisi olmuşlar, OQ sıfatını almışlardır... günahsız ve yeryüzü kişisi...

- Artık CAN, Ruh sahibi olduklarını ifade ederler
- ĖSİ- ĖM... CAN’ım, Ruh’um... fiziken yaşamaya başladım, KİŞİ’yim, yeyüzü kişisiyim
- ĖSİ-ĖÑ(eng)...CAN’sın.. Ruh’sun...Kişi’sin.
- ĖSİ...CAN(dır)...RUH(dur)... KİŞİ(dir)..

Bu kişi haline geçişi tümüyle görelim:

- ĘSİ-ĘM...ĘSİ-ĘÑ(eng)...ĘSİ

Burada sorun (Ę) ile (İ) seslendirme şeklidir: her ikisi de ince ve uzun olarak seslendirilir. Yaklaşık (EY) ve (İY) gibi... gerçek ve doğru sesi duymak isteyenler Kâzım Mirşan'a telefon edip çok güzel olan gerçek seslendirmeyi duyabilirler. Ayrıca ĘSİ'deki (S) çabuk söylendiğinden ve özellikle Fransız gırtladıında (Z) sesine dönüşür

- ĘSİ, EYZİ oluverir

Mahiye Morgül'ün Lâzların, **Lâzların eski adı,**

- **EYZİ (Oğuzi) beylerinin ay yıldızlı parasının üzerinde EYZİ BEYSİ yazdığını,** eskiden kendilerine
- EYZİ dediklerini açıklamakla "Sevimli Lâzlarımızın "
- Ön-Türk Kültürü'nden olduklarını, kısacası, Ön-Türk olduklarının "tarih yüzüne" çıkmasında ilk adımı atmıştır

Bu öğelere Anadolu Türk Geleneksel Halk Oyunlarının ve Türkülerinin karakteristiği AKSAK tartıları da katmamız gerekir.

- Horon'ların 3+5=8'lik ya da 3+4=7'lik aksak tartılı olduklarını unutmamak gerekir

Morgül ayrıca

- OĞZİTAN kelime ve kavramını Lâzların karakteristiklerinden bir ötekisi olarak vermektedir

Bu kelime katıksız Ön-Türkçedir ve

- OQ-SİTAN'ın zamanla bozulmuş şeklidir ,

Yazımızı tamamlamak için SİTAN kelimesine bir göz atalım:

Kökeninde ASQAN kelimesi vardır: Cennette AS/ılı olma demektir....

Yukarıda gördüğümüz gibi, kişiler Tanrı buyruğu ile yeryüzüne ateş topu halinde yanarak ve döne döne inerler, yeryüzüne inip OQ yani, yeryüzü kişisi olurlar

Halk tarafından Buğ seçilen kişi ölümünde halkı tarafından muhakeme edilir, eğer halkına kul ve köle gibi hizmet etmişse vücudu ateşe verilir, külleri yeryüzünde kalır, ruhu

- Tanrı'ya UÇAR ve günahsız oduğu için Tanrı katında, yâni, cennette
- ASQAN , AS'ILI olur

ASQAN zamanla değişerek ASPAN, ASTAN, ASUMAN olmuştur.

ASTAN da değişikliğe uğramış, SİTAN hâline dönüşmüşür; tarihimizi ve kültürümüzü bilmediğimiz için SİTAN, Acemce sanılmıştır

- OQ-SİTAN; cennetsel OQ demektir.

SİTAN ise "ek kelime, cümle sonu" olarak tüm dünyayı dolaşmıştır:

Arab'istan, Türk'istan, Ermeni'stan, Yunan'istan, Bulgar'istan vb..

Bir kere daha – Batı'nın kendi çıkarlarına göre yakıştırma yoluyla kaleme almış ve kemikleştirmiş olduğu Türk ve evrensel kültürün kökenine inebilmek için - 39 Orta Asya Türkçelerinden en az 4/5 tanesini bilmek gerekir.

Sevimli Lâzlarımızın kökenini bu bilgi sayesinde aydınlığa kavuşturduk.

Halûk Tarcan (CNRS)